

Ab urbe deleta. Per a una introducció a la narrativa de Miquel de Palol

A *Les Concessions*, un grup de brètols entra a la casa del protagonista, el peguen i amunteguen els llibres per calar-hi foc, tot recitant els noms dels autors, de Heidegger a D'Annunzio, de «Ridruèèèèèèju» a «La Rochefoucalu». Finalment, llegeixen, a les portades, *Tots els Ets i Uts*, *Nostra Senyora dels Porcs* i *Les Concessions*, això és, els títols del llibre que el lector té entre les mans, amb els canvis que ha sofert per raons editorials. Tot i que el llistat d'obres pot ser significatiu, és la pira mateixa que ens demana una reflexió. En una narració que remet a unes tintes urbanes a *la manière* de Juli Vallmitjana, la cultura és violentada i la tradició escrita és posada en ridícul amb una doble tècnica. Per un costat, a través de la seva descatalogació i disgregació, és reduïda a una forma d'alienació semblant al zàping televisiu, on el *Mein Kampf* comparteix l'espai físic i canònic dels volums de Locke o Hume; per l'altre costat, els comentaris despectius dels personatges anorreen les defenses que els textos, amb la seva tradició, podrien reclamar davant el lector de la novel·la.

Fem un salt enrere d'una desena d'anys i agafem *L'Àngel d'Hora en Hora*. Al mig de la història, les anotacions del protagonista vehiculen un discurs sobre les obres i les seves interpretacions on hi ha la consciència del descrèdit de la cultura contemporània, si bé entenem que l'autor encara apunta, tot adreçant-se als models del Renaixement, cap a una valoració del paper de l'artista i, en particular, de l'escriptor. Ara bé, a *Les Concessions* les il·lusions ja han caigut a la foguera on, fet i fet, es cremen els darrers espasmes d'un pensament literari que ha dominat les darreres dècades del segle XX i que se centra en la correspondència «borgesiana» entre univers i escriptura. La biblioteca de Babel ha acabat com la torre homònima i el poeta/profeta Palol, que s'ha tret les ulleres de sol per mirar cap enrere, podria dedicar-se a ressenyar amb nostàlgia els elements d'un passat mitificat. És el que va fer a començaments del segle V Rutili Namacià quan, en el viatge de

retorn de Roma a la seva Gàl·lia nativa, constatava «que les ciutats també poden morir». L'escriptor català sembla acostar-s'hi en algunes declaracions («Sempre som a temps de plegar», s'intitula el pròleg del seu darrer llibre de poemes), però, en el moment de la veritat, sempre el descobrim en l'acte d'inventar un nou enginy que pugui representar la complexitat de l'existència, fonamentar una epistemologia per interpretar-la i forjar les eines per modificar-la.

La idea de la narració com a teranyina que entri en relació d'igualtat amb la realitat i intenti influir-hi ja es trobava a la seva primera novel·la, *El Jardí dels Set Crepuscles*. La ironia de la construcció col·lectiva d'un elegit destinat a salvar el món va tenir, com a contrapartida, la paròdia de l'heroi derrotat pels mecanismes de control de la societat, com en el cas d'*Ígur Nebli*. Amb tot, aquestes lectures són massa constrenyedores, perquè el sistema de Palol és una macroestructura on cada petit canvi genera una mutació en tot el conjunt. Així doncs, els *Contes en*

Forma de L s'obren amb un relat que és la continuació de la història d'*Ígur Nebli*, i descobrirem que el presumpte fracàs del protagonista era, en realitat, l'última prova de la qual ha sortit guanyador. Deu anys separen el conte de l'*Ígur* de la seva novel·la, però la força centrípeta del sistema palolià reté les tensions entròpiques. Fins i tot els mateixos *Contes...*, que semblen al lector un seguit de narracions amenes i diverses, tenen en l'inesperat *vau-deville* final la seva organització *a posteriori* amb la realització del principi barroc de l'obra com a *theatrum mundi*.

Evidentment, el baricentre d'aquest univers narratiu rau en la grandiosa arquitectura formada pels cinc volums que sostenen *El Troiacord*. Mitjançant la recerca i l'estudi del poliedre que dona el títol a l'obra, els personatges passen en ressenya les regles del «Joc de la fragmentació», per intentar una recomposició

ètica, intel·lectual i social. I obren entre ells una xarxa de relacions que quedarà explicada a través de les «cadenes sexuals» —i cal recordar que Palol és un pornògraf pel qual el sexe és la forma màxima de comunicació i, en conseqüència, de coneixement.

Si *El Troiacord*, que subsumeix les obres anteriors i avança una part de la producció posterior —explicitant, fins i tot, les referències amb notes a peu de pàgina—, es pot considerar com el seu μέγα βιβλίον, en els darrers anys Palol ens va proposant les tesselles d'un mosaic en construcció amb els «Exercicis sobre el punt de vista». Fins ara n'han estat publicats cinc, els més recents dels quals són l'«apòleg» *Un Home Vulgar* i la «història» *Dos Poetes*. És difícil imaginar-ne el pla general i seria estúpid fer pronòstics, però, potser, és lícit afirmar que s'hi entreveu una resposta ulterior al duel que els seus personatges mantenen contra els temps i la mort, i que s'hi intueix l'esforç de l'autor per tornar a fundar, sobre les runes d'unes civilitzacions exterminades, el teixit social d'una nova Ciutat.

Francesco Ardolino